

Ministerie van Binnenlandse Zaken en
Koninkrijksrelaties

Aan MinBZK
Van CZW/Constitutionele
Zaken

SGC
Constitutionele Zaken en
Wetgeving

Contactpersoon

10.2.e

Datum
29 maart 2020

Kenmerk

nota

Constitutionele aandachtspunten maatregelen COVID-19

Aanleiding

Het tegengaan van (te) snelle verspreiding van COVID-19 noopt tot het treffen van onorthodoxe maatregelen. Een aantal van de getroffen maatregelen raakt aan grondwettelijk gewaarborgde vrijheden. Verreweg de meeste maatregelen die de afgelopen tijd zijn getroffen, passen in het grondwettelijke systeem. Ten aanzien van een aantal maatregelen schuurt dit echter. Met deze nota informeren wij u hierover, ook met het oog op het zoveel mogelijk in acht nemen van de Grondwet bij nadere maatregelen.

Advies/actie

Kennisnemen van deze nota.

10.2.g; 11.1

Kern

Anders dan in andere landen is in Nederland nog geen gehele of gedeeltelijke noodtoestand ('uitzonderingstoestand') afgekondigd. Dit betekent dat de COVID-19-maatregelen worden getroffen op basis van (weliswaar zeer bijzondere) voorzieningen in normale wetten (Wet veiligheidsregio's/Gemeentewet en de Wet publieke gezondheid). Bij de toepassing van deze voorzieningen kan niet worden afgeweken van de Grondwet. Van de op dit moment getroffen maatregelen kan op drie punten worden gesteld dat de grondwettelijke grenzen zeer nadrukkelijk in zicht komen. Dit betreft:

B

ui

3. De mogelijkheid van het ingrijpen in religieuze bijeenkomsten *binnen* religieuze gebouwen.

Ten aanzien van alle drie deze categorieën geldt dat de noodverordeningen van de voorzitters van de veiligheidsregio's verder gaan dan wat 'normaal gesproken' toegestaan is met de orde- en noodbevoegdheden uit de Wet veiligheidsregio's/Gemeentewet. 10.2.g; 11.1

10.2.g; 11.1

[redacted] Wetenschappelijk medewerkers van het Onderzoeksinstituut Veiligheid en Openbare orde van de Rijksuniversiteit Groningen pleiten ervoor om "de plicht om het leven van onderdanen te beschermen" in deze bijzondere omstandigheden zwaarder te laten wegen. Zij voegen hieraan echter toe dat deze afweging uitsluitend en alleen gemaakt kan worden in een specifieke rampsituatie. Dat is de in artikel 1 Wet veiligheidsregio's beschreven situatie waarin 'het leven en de gezondheid van veel personen in ernstige mate zijn geschaad of worden bedreigd en waarbij een gecoördineerde inzet van diensten of organisaties van verschillende disciplines is vereist om de dreiging weg te nemen of de schadelijke gevolgen te beperken'.

10.2.g; 11.1

[redacted]

Toelichting

buiten reikwijdte Wob-verzoek

[redacted]

buiten reikwijdte Wob-verzoek

[redacted]

buiten reikwijdte Wob-verzoek

3. De mogelijkheid van het ingrijpen in religieuze bijeenkomsten *binnen* religieuze gebouwen

Juridisch gezien kunnen de noodverordeningen van de voorzitters van de veiligheidsregio's geen betrekking hebben op samenkomsten binnen gebouwen ten behoeve van het belijden van godsdienst of levensovertuiging. Dit volgt niet alleen uit het reguliere openbare orderecht, maar ook uit de Wet publieke gezondheid, die dergelijke gebouwen expliciet uitsluit (art. 1, onder s, Wpg). Ook los van de Wpg, kan een noodverordening niet afwijken van het gestelde in art. 6 Grondwet. Een noodverordening is gebaseerd op de Gemeentewet (ism Wet veiligheidsregio's), maar dat is geen voldoende specifieke wet waarmee de vrijheid van godsdienst en levensovertuiging binnen gebouwen en besloten plaatsen kan worden beperkt.

Inmiddels heeft MJenV als minister voor de Erediensten op 26 maart afspraken vastgelegd in een "communiqué" met o.a. CIO, CMO en Hindoeraad, waaruit kan worden opgemaakt dat alle betrokken partijen/religieuze en levensbeschouwelijke organisaties de noodzaak onderkennen van een beperkte opkomst (max 30) en zo mogelijk zelfs digitale diensten of uitstel ervan.

Met het oog op de naderende Ramadan geldt dat bijeenkomsten in dat kader ook moeten worden gezien tegen het grondwettelijk kader. Dit geldt in het bijzonder voor Iftar-maaltijden (gezamenlijke maaltijden na zonsondergang) en voor het Suikerfeest. Gelet op het bovenstaande geldt hiervoor dat dergelijke bijeenkomsten door de Grondwet worden beschermd als deze plaatsvinden in een moskee of als deze in een woning plaatsvinden. Naar de letter van de Grondwet kan beperking van dergelijke bijeenkomsten alleen op vrijwillige basis. 10.2.

9;

11.1

10.2.e

- BD/DWJZ/JZW

Van: 10.2.e - BD/DWJZ/JZW
Verzonden: donderdag 2 april 2020 18:47
Aan: 10.2.e - BD/DWJZ/JZW; 10.2.e - BD/DWJZ/SBR
Onderwerp: RE: Grondwet - religieuze bijeenkomsten / groepsvormingsverbod 2 of meer personen

Nog een kleine aanvulling mbt max aantal personen.

11.1

Van: 10.2.e - BD/DWJZ/JZW
Verzonden: donderdag 2 april 2020 18:36
Aan: 10.2.e - BD/DWJZ/SBR; 10.2.e - BD/DWJZ/JZW
Onderwerp: RE: Grondwet - religieuze bijeenkomsten / groepsvormingsverbod 2 of meer personen

Beste 10.2,

11.1

11.1

10.2.e

Van: 10.2.e - BD/DWJZ/SBR 10.2.e <10.2.e@minjenv.nl>
Verzonden: donderdag 2 april 2020 18:08
Aan: 10.2.e - BD/DWJZ/JZW 10.2.e <10.2.e@minjenv.nl>; 10.2.e - BD/DWJZ/JZW
 10.2.e <10.2.e@minjenv.nl>
Onderwerp: Grondwet - religieuze bijeenkomsten / groepsvormingsverbod 2 of meer personen

Beste 10.2.e en 10.2.e,

11.1

Graag jullie evt. raadgevingen over onderstaande conceptmail, liefst in de vorm van concrete tekstsuggesties.
 Minister vroeg me het "vandaag" te doen. Dat is strikt genmen tot 0.00 uur, maar ik wil het wel rond 20.00 uur toesturen.
 De factsheet zou ik graag mee willen sturen.

Groet,

10.2

CONCEPT-MAIL:

Dag Ferd,

11.1

Overigens houdt ook BZK/CZW zich in sterke mate bezig met deze onderwerpen, 11.1

1. Kun je in in het licht van art. 6 Grondwet¹ (vrijheid van godsdienst en levensovertuiging) godsdienstige of levensbeschouwelijke bijeenkomsten tegengaan?

Antwoord:

11.1

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

11

12

13

14

15

16

17

18

19

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

31

32

33

34

35

36

37

38

39

40

41

42

43

44

45

46

47

48

49

50

51

52

53

54

55

56

57

58

59

60

61

62

63

64

65

66

67

68

69

70

71

72

73

74

75

76

77

78

79

80

81

82

83

84

85

86

87

88

89

90

91

92

93

94

95

96

97

98

99

100

2. Verzet de Grondwet zich ertegen om groepsvorming van twee of meer personen te verbieden?

Antwoord:

11.1

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

11

12

13

14

15

16

17

18

19

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

31

32

33

34

35

36

37

38

39

40

41

42

43

44

45

46

47

48

49

50

51

52

53

54

55

56

57

58

59

60

61

62

63

64

65

66

67

68

69

70

71

72

73

74

75

76

77

78

79

80

81

82

83

84

85

86

87

88

89

90

91

92

93

94

95

96

97

98

99

100

1 TEKST ARTIKEL 6 GRONDWET

1. Ieder heeft het recht zijn godsdienst of levensovertuiging, individueel of in gemeenschap met anderen, vrij te belijden, behoudens ieders verantwoordelijkheid volgens de wet.
2. De wet kan ter zake van de uitoefening van dit recht buiten gebouwen en besloten plaatsen regels stellen ter bescherming van de gezondheid, in het belang van het verkeer en ter bestrijding of voorkoming van wanordelijkheden

10.2.e
Ministerie van Justitie en Veiligheid
Directie Wetgeving en Juridische Zaken | Sector Staats- en bestuursrecht
tel. 10.2.e
e-mail: 10.2.e @minjenv.nl

Turfmarkt 147 | 2511 DP | Den Haag
Postbus 20301 | 2500 EH | Den Haag